

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПОКРАЩАННЯ БІЗНЕС КЛІМАТУ БІЗНЕС-АСОЦІАЦІЯМИ УКРАЇНИ

Ляпін Дмитро Вадимович к.т.н., заслужений економіст України

*Україна, Київ, радник з питань розвитку МСБ та дерегуляції офісу президента
Торгово-Промислової Палати України*

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/01072018/5937

ARTICLE INFO

Received: 03 May 2018
Accepted: 27 June 2018
Published: 01 July 2018

KEYWORDS

public administration, regulatory policy, public consultations, national business agenda

ABSTRACT

The article «Features of forming strategy of enhanced of business climate by business associations of Ukraine» examined the peculiarities of joint development by Ukraine's business associations of a strategy for improving the business climate in the country. The main ideas and provisions of such a joint project are shown. It is shown that its success is completely determined by the transparency and publicity of the preparation process. In the basis - of the rule of consensus. A necessary and sufficient condition for the success of the process of public consultations between business and authorities is the interest of business associations in the effectiveness and success of changes in the country. A practical recommendations have been developed.

Citation: Ляпін Д. В. (2018) Osoblyvosti Formuvannya Stratehiyi Pokrashchanya Biznes Klimatu Biznes-Asotsiatsiyamy Ukrainy. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 6(18), Vol. 2. doi: 10.31435/rsglobal_ijite/01072018/5937

Copyright: © 2018 **Ляпін Д. В.** This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Швидкі соціально-економічні зміни сучасного світу визначають посилення вимог до якості державного регулювання, що, у свою чергу, вимагає посилення якості (обґрунтованості, ефективності, результативності) нормативно-правових актів як базової умови для позитивного функціонування ринків, захисту навколишнього середовища та сприяння економічному зростанню. За сучасних умов надважливим чинником цього стає покращання виконуваності норм національного законодавства як з боку суб'єктів, так і об'єктів різних політик. Одним з інструментів забезпечення покращання виконуваності регулювань є інструмент публічних консультацій і, особливо, застосування його двосторонньої природи, коли не лише органи влади верифікують сприйняття суспільством норм регулювань, а й зацікавлені суспільні групи представляють свої оцінки щодо наявних та майбутніх регулювань.

Аналіз публікацій. Формування та реалізації бізнес-середовищем стратегії розвитку бізнесу, яка з одного боку має характер опису бажаного майбутнього з погляду бізнесу, а з іншого боку яка використовується як мапа для проведення адвокату-кампаній та моніторингу дій органів влади є предметом науково-прикладних по спеціальностям державне управління, економіка та право, проте за на сьогодні в Україні є недостатнім. Теоретичні та практичні аспекти діалогу бізнесу та органів влади досліджували: З.С. Варналій, В.Є. Воротін, Я.А. Жаліло, О.В. Літвінов, К.М.Ляпіна, О.О. Труш та ін. Серед іноземних фахівців необхідно назвати John Sullivan, П.В. Данейко, Igor Munteanu, Gjoko Muratovski, Стіва Джейкобса та ін. Проведення наукових досліджень цієї теми з позиції реалістичності впровадження рекомендацій є тим аспектом, який потребує свого розширеного дослідження.

Метою роботи є: дослідження практичних аспектів при формуванні бізнес-асоціаціями України власної стратегії розвитку, яка в Україні отримала назву «Порядок денний бізнесу до влади», аналіз та визначення пріоритетних напрямків вдосконалення механізмів реалізації цього власного проекту бізнес-асоціацій.

Матеріали та методи дослідження. При реалізації даної роботи було використано відкриті інформаційні джерела, інформацію бізнес-асоціацій України, нормативно-правову базу, аналітичні документи. Застосовано методи спостереження, аналітичне дослідження, логічне моделювання та уявний експеримент.

Результати дослідження. За останні 20 років в Україні бізнес-спільнота робила декілька спроб запропонувати суспільству своє бачення державної політики та бізнес-клімату. Проте ці проекти зіграли лише роль пілотних і не справили очікуваного впливу на державну владу.

Державна політика щодо розвитку підприємництва та малого і середнього бізнесу і досі в Україні залишається фрагментарною, не сфокусованою, а орієнтованою лише на досягнення кращих місць в рейтингах.

Однією з причин такого стану є відсутність у бізнес-спільноти узгодженого, реалістичного та збалансованого Порядку денного щодо подолання разом з державною владою перешкод на шляху свого розвитку.

І тому на початку 2018 року за ініціативи Торгово-промислової палати України розпочався спільний проект бізнес-асоціацій малого та середнього бізнесу з відродження ідеї створення Порядку денного бізнесу до влади щодо покращання бізнес-клімату.

Порядок денний бізнесу до влади сприятиме переходу від набору відомих політик до народження сфокусованої ефективної державної політики та посилення Держави.

Головна мета Порядку денного бізнесу до влади: визначити силами бізнес-спільноти ключові проблемні зони у державній політиці, вирішення яких можливе у короткостроковий період та які якісно вплинуть на бізнес-клімат в цілому, і запропонувати узгоджені та збалансовані напрямки подолання цих проблем.

Порядок денний бізнесу до влади має стати основою співпраці бізнесу і влади, базою для визначення заходів державної політики щодо розвитку підприємництва. Впровадження Порядку денного бізнесу до влади включає: а) спільну розробку Порядку денного бізнес-спільнотою (узгодження проблем та визначення напрямків відбувається за консенсусом); б) презентацію заходів Порядку денного органам державної влади і підготовку рекомендацій щодо їх впровадження; в) моніторинг дотримання органами влади вимог бізнесу. Рекомендації, які міститиме Порядок денний, повинні стати для влади своєрідним керівництвом до дії. За ініціативи регіональних груп бізнесів можливо створення Регіональних порядків денних бізнесу до влади.

Вбачається, що визначення національним бізнес-середовищем реалістичних заходів у Порядку денному та, головне, їх реалізація та виконання органами державної влади надасть позитивний імпульс для посилення національної економіки та потужного включення українського бізнесу у глобальні ланцюги створення доданої вартості.

Розробка, впровадження та моніторинг результатів Порядку денного є демократичним процесом, відкритим для усіх зацікавлених сторін.

Завдання Порядку денного бізнесу до влади: сформулювати консолідовану позицію бізнес-спільноти щодо головних проблем розвитку підприємництва та шляхів їх вирішення. Створення Порядку денного провадиться на основі даних, одержаних від бізнес-спільноти під час публічних обговорень питань розвитку підприємництва з членами ТПП та представниками інших бізнес-організацій та з секторними, галузевими, регіональними або професійними асоціаціями.

Визначено наступний перелік питань до публічного обговорення для створення Порядку денного бізнесу до влади:

- Які проблеми постають перед бізнесом сьогодні на національному рівні та на регіональному рівні і в чому ці проблеми полягають (відповідно повноваження та інструменти вирішення знаходяться у органів влади центрального рівня чи місцевого рівня).
- Яким має виглядати оптимальне вирішення цих проблем та реалістичність вирішення у короткостроковій перспективі.

Порядок денний бізнесу до влади повинний стати інструментом діалогу з владою кожного вітчизняного підприємця. Він реалізовуватиме формулу: «Я знаю, що ми всі разом вимагаємо від влади у поточному році певних заходів покращення бізнес-клімату, і я підтримую і розділяю ці вимоги, і я стежу, як влада їх виконує».

Проект щодо підготовки Порядку денного бізнесу до влади базується на спільному переконанні учасників, що сучасна економіка має ґрунтуватися на вільній приватній ініціативі, чітко визначених правах власності, ринковій конкуренції та соціальному захисті тих, хто його потребує. Саме завдяки взаємодії цих принципів в рамках правил, встановлених суспільством через урядові та неурядові механізми, вдається найбільш оптимально узгодити та поєднати природні прагнення кожної людини до добробуту, самореалізації та суспільної пошани з такими самими прагненнями інших людей.

Саме ринкові стимули спрямовують людську енергію та творчість на користь інших членів суспільства. Завдяки ринковій конкуренції, заснованій на відкритості, чітких та захищених правах

власності, наявні ресурси капіталу зрештою потрапляють до тих, хто може ними найкраще розпорядитися на користь іншим членам суспільства. Конкуренція також надає можливості для розкриття одного з найважливіших ресурсів будь-якої нації – її творчого, зокрема підприємницького та управлінського, потенціалу. Сучасна організація економіки передбачає постійне оновлення за рахунок відкритості для входження в ринок та виходу з нього; постійно діючий конкурентний відбір найбільш здібних управлінців та найбільш ефективних технологій і методів управління; пристосування пропозиції до попиту, тощо. Таке постійне та органічне оновлення є запорукою гнучкості та стабільності, здатності економіки відповідати на технологічні та зовнішньоекономічні виклики.

Разом з тим існують певні сфери економічної діяльності, у яких вищезазначені принципи не призводять до суспільно-оптимальних наслідків. В таких випадках суспільство має регулювати ринкові механізми або навіть замінити їх іншими формами. Тому держава має, насамперед, в рамках функціонування судової гілки влади, забезпечити прозоре та справедливе розв'язання протиріч та конфліктів між суб'єктами ринку. Виходячи з пріоритету європейських цінностей, втручання держави має зменшувати економічні викривлення та відповідні ренти, а не збільшувати їх. Не у всіх сферах економічної діяльності ринкова конкуренція автоматично призводить до суспільно-оптимальних результатів. Зокрема, особливої уваги потребують невідновлювані природні ресурси, де конкуренція може призводити до їх надмірного використання та, як наслідок, виснаження. У деяких інших галузях конкуренція не виникає природним шляхом, оскільки технічні проблеми роблять економічно доцільним існування природних монополій. В таких випадках конкуренція має здійснюватися в рамках обмежень, накладених суспільством, та спрямовуватися проти можливих контрпродуктивних дій, таких, як зловживання монополією становищем. Але такі обмеження мають прийматися на основі відкритих, прозорих та конкурентних процедур за участі всіх зацікавлених сторін.

Рентні доходи, утворені за рахунок монополії, або споживання природних ресурсів - по праву належать всьому суспільству. Відповідні механізми – прозорі, конкурентні та справедливі – мають забезпечити право суспільства на отримання цих доходів, при дотриманні права приватних власників на доходи від їхньої продуктивної діяльності. Разом з тим, надприбутки, отримані як ринкова премія за підприємницьку ініціативу, мають залишатися недоторканими, адже вони стимулюють інноваційний розвиток.

Водночас неприпустимим є надання допомоги (підприємствам чи окремим групам громадян) на патерналістській основі, адже в такому разі обмежені суспільні ресурси, що створені тяжкою працею одних, ідуть на забезпечення „ледарства” інших за рахунок тих, хто насправді більше потребує їх. Крім того, патерналізм спрямовує економічну діяльність не на задоволення нагальних людських потреб, а на самозбереження незалежно від ефективності (виробництво заради виробництва) та навіть корупцію, і, зрештою, веде до соціальної деградації та втрати конкурентоздатності. Тому штучне збереження неефективних економічних структур за рахунок всього суспільства має бути відкинута; надання пільг та субсидій підприємствам та галузям - обмежене суто соціальними мотивами, а існуючі привілеї – переглянуто та поступово згорнуто; бар'єри для експорту та імпорту - істотно знижено та поступово усунуто; практику штучної монополізації ринків - засуджено та припинено.

Головним пріоритетом розвитку України - є інвестиції в людину, її здоров'я, інтелектуальне і духовне збагачення. Вся діяльність в цьому напрямку має бути спрямована на реалізацію основної цінності - свободи людини у різних її проявах за умов дотримання норм співіснування в суспільстві. Головними принципами розвитку бізнес-клімату України мають стати багатоваріантність підходів до шляхів підприємницької самореалізації і свобода підприємницької ініціативи. Багатоваріантність передбачає наявність певної кількості альтернативних шляхів для самореалізації і задоволення потреб, кожний з яких має свою цінність, визнану суспільством, а відповідальність за вибір того чи іншого шляху має нести сам суб'єкт.

Формування Порядку денного бізнесу до влади не є одноразовим актом, а являє собою постійно діючий процес, який протягом року включає в себе наступні етапи: (1) Обговорення проблем; (2) виявлення причин; (3) формування рекомендацій (шляхи усунення причин); (4) презентація (просування) рекомендацій; (5) моніторинг.

Головним принципом узгодження всіх матеріалів є загальний консенсус. Порядок денний бізнесу до влади перш за все спрямований на консолідацію несуперечливих положень.

Формування «Порядку денного бізнесу до влади» полягає у визначенні умов для одночасного та взаємно корисного розвитку (1) підприємництва та накопичення (2) людського капіталу з подальшим просуванням створених товарів та послуг на (3) зовнішні ринки. Це визначає наступні сфери та напрямки «Порядку денного бізнесу до влади» у версії 2018 року: а) Сфера підприємництва (Головні проблеми щодо розвитку підприємництва концентруються у двох сферах: забезпечення та захист конкуренції та захист приватної власності. Проблеми у зазначених сферах підривають довіру, як у відносинах між підприємцями, так й відносинах між владою та бізнесом. Це збільшує транзакційні видатки в економіці України та гальмує економічний розвиток); б) Сфера праці - людський капітал (Успіх бізнесу залежить від співробітників, добробут співробітників залежать від успіху бізнесу.

Ефективна співпраця корисна для всіх. Але вітчизняний бізнес стикається з певними проблемами на національному та глобальному рівні); с) Зовнішньоекономічна сфера (Україна традиційно є орієнтованою на експорт та одночасно залежною від імпорту країною. Імпорт та експорт складають близько половини ВВП країни. Враховуючи вкрай обмежений внутрішній ринок, вирішальним завданням будь-якого бізнесу, який бажає розвиватися, є вихід на зовнішні ринки).

Висновки.

1. Формування бізнес-асоціаціями України «Порядку денного до влади» на періодичній основі та за правилами консенсусу може стати дієвим інструментом та аналітичною основою публічних консультацій між малим та середнім бізнесом з одного боку та органами державної влади з другого на шляху покращення та вдосконалення бізнес клімату в країні.

2. Вбачається, що ефективність взаємодії між бізнес-асоціаціями малого та середнього бізнесу в Україні та органами державної влади має визначатись результативністю реалізації органами влади основних положень «Порядку...», що буде визначатись під час моніторингу.

3. Необхідно забезпечити публічність та прозорість усього проекту підготовки «Порядку...», що є необхідною та достатньою умовою успішності проекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доктрина приватної ініціативи – результати та плани на майбутнє / М.Лациба, Д.Ляпін. – К. : Укр. незалежний центр політичних дослідж., 2004. – 108 с.
2. Маніфест Людини – програма принципів / [І.Б. Коліушко, В.М. Яблонський, В.І.Дубровський, Д.В. Ляпін та ін.]. – К.: [б. в.], 2004 – 20 с. – (Проект «Громадська Стратегія розвитку України»)
3. Послання від бізнесу до державної влади України / [Д. В. Ляпін, К. М. Ляпіна] ; Рада підприємців при КМУ, Ін-т конкурентного сусп-ва. – К. : Київський ун-т, 2006. – 44 с.
4. Щодо готовності підприємницької спільноти впливати на рішення органів державної влади / Д.В. Ляпін, К.М. Ляпіна; Ін-т конкурентного сусп-ва. – К.: Ін-т конкурентного суспільства, 2006. – 52 с.
5. Ляпін Д.В. Стан підприємництва в Україні та зовнішньоекономічні інструменти стимулювання його розвитку // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: сб. науч. тр. – Донецк, ДонНУ, 2013. – Т.2 – С. 194-196
6. Проблеми та шляхи формування сприятливого інституційного середовища для підприємницької діяльності в Україні: аналіт. доп. /Я.В.Бережний, Д.В.Ляпін, Д.С.Покришка; за ред.Я.А.Жаліла. – К.:НІСД,2014. – 80 с. – (Сер. «Економіка», вип. 13).
7. Ділові очікування підприємств України. І квартал 2018 року. Оцінка респондентами факторів, які обмежують спроможність їх підприємств збільшувати виробництво. – К.:НБУ, 2018. –С. 26.
8. <https://biz.nv.ua/ukr/economics/ukrajina-za-vplivom-koruptsiji-na-biznes-povernulasja-v-2014-rik-opituvannja-2448389.html>